

НАПРЯМ 7. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Богородицька Ганна Євгенівна
кандидат економічних наук, доцент;

Рома Дарья Романівна
здобувач,
Університет митної справи та фінансів

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-334-0-25>

ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЯПОНІЇ У МАЙБУТНЬОМУ

Японія, нація з багатою культурною спадщиною та вражаючою економічною історією, завжди була в авангарді глобального розвитку та інновацій. По мірі того, як світ рухається до 2050 року, Японія стикається зі складними викликами та можливостями, які вимагають інноваційних стратегій для збереження свого глобального становища та впливу. Поза кризою старіння суспільства та зустрічними вітрами глобалізації, Японія прагне стати країною, яка є лідером у світовій економіці та культурі. Японія історично продемонструвала свою стійкість і адаптивність перед обличчям численних викликів. Однак, оскільки глобальний ландшафт зазнає швидких трансформацій, Японія повинна розробити всеосяжну стратегію, щоб пройти через складні ситуації 21-го століття.

Економіка Японії вже давно є однією з найбільших у світі, але вона стикається з гострою конкуренцією з боку країн, що розвиваються. Прогнози показують, що до 2050 року Китай та Індія можуть перевершити Японію за рівнем ВВП. Щоб протистояти цьому, Японія повинна продовжувати надавати пріоритет технологічним інноваціям і інвестувати в дослідження та розробки. Співпраця між урядом, науковими колами та приватним сектором

має вирішальне значення для розвитку міцної інноваційної екосистеми. Заохочення стартапів, просування штучного інтелекту та робототехніки, а також інвестиції в зелені технології – це шляхи підтримки економічного зростання [1].

Двадцять перше століття називають століттям Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Особливо Китай, який підтримується своїм величезним населенням, продовжує швидко розвиватися. А США, зі свого боку, вдалося зберегти соціально-економічний динамізм і винятковий для розвиненої країни приріст населення. На цьому фоні люди вагаються, як Японія може підтримувати життєздатність свого суспільства та економіки, а також забезпечити заможне життя для своїх громадян. Але в той же час слід визнати, що Японія ідеально розташована в центрі Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

Першим кроком для Японії є відвертий і безпосередній погляд на свою поточну ситуацію та спроба вирішити гору проблем, з якими вона стикається. Окрім сприяння створенню середовища, в якому кожен громадянин може докладати максимум зусиль, для Японії вкрай важливо використовувати життєздатність Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Основні питання, які Японія повинна вирішити – це світова економіка та державні фінанси. Японія стала «економікою без зростання» з фактично незмінним номінальним ВВП протягом останніх 20 років. Державний борг країни досяг рівня, що становить 234,4% від загального ВВП Японії, а державні фінанси та соціальне забезпечення знаходяться на межі кризи. [2] Питання про довгострокові енергетичні обмеження також виникло після безпрецедентного землетрусу та цунамі, які вразили північно-східну Японію в березні 2011 року. Станом на 2021 рік на відновлювані джерела енергії припадає приблизно 18% загального виробництва електроенергії в Японії. Уряд прагне збільшити цю частку до 24% до 2030 року та досягти вуглецевої нейтральності до 2050 року. Досягнення цих амбітних цілей вимагатиме значних інвестицій в інфраструктуру відновлюваної енергетики та значного скорочення викидів парникових газів у різних секторах, включаючи транспорт і промисловість [3]. Разом із цими проблемами японське суспільство також зазнає значного скорочення населення.

Зменшення народжуваності та старіння населення в країні – і те, і інше відбувається швидшими темпами, ніж де-небудь у світі – матиме величезний вплив на економіку та суспільство в цілому. Японію можна назвати «попередником» у світі з точки зору того, що вона була однією з перших, хто зіткнувся з цілою низкою проблем, включаючи питання про те, як реагувати на скорочення та старіння населення, посилити потенціал зростання та реформувати державні фінанси та соціальне забезпечення.

Вплив старіння населення буде значним, і за всіма сценаріями зростання ВВП після 2030 року буде негативним. Прогнозується, що економічне зростання може залишатися негативним протягом невизначеного часу в найгіршому випадку, коли державні фінанси обваляться. Скорочення чисельності населення матиме величезний вплив на Японію, оскільки два елементи – праця та капітал – чинять постійний тиск на темпи зростання ВВП у середній та довгостроковій перспективі.

Японське населення старіє швидше, ніж будь-де у світі. До 2050 року її населення впаде нижче 100 мільйонів, з яких 38,8% будуть віком від 65 років. Зменшення народжуваності в Японії призвело до зменшення чисельності населення працездатного віку. Робоча сила скорочуватиметься ще швидшими темпами до того ж року, зменшившись більш ніж на 21 мільйон, загалом 44 мільйони працівників [4; 5].

Система освіти має адаптуватися до мінливих потреб робочої сили та підготувати студентів до майбутніх викликів. Ключовими пріоритетами стануть інтеграція технологій у класи, просування освіти STEAM (наука, технології, інженерія, мистецтво та математика), а також сприяння творчості та критичному мисленню. Крім того, програми підготовки вчителів повинні бути розроблені таким чином, щоб озброїти педагогів навичками ефективного використання цифрових інструментів [6].

Щоб зберегти своє економічне зростання та конкурентоспроможність, Японія повинна віддати пріоритет інвестиціям у дослідження та розробки у стратегічних секторах. До них відносяться штучний інтелект, квантові обчислення, нанотехнології та біотехнології. Штучний інтелект, зокрема, може

революціонізувати різні галузі, від виробництва та логістики до охорони здоров'я та фінансів. Завдяки інтеграції штучного інтелекту у виробничі процеси Японія може підвищити ефективність, знизити витрати та залишатися попереду на світових ринках. Крім того, сприятливе середовище для стартапів і підприємництва може стимулювати інновації. Уряд має надати такі стимули, як податкові пільги та гранти для стартапів, а також заохочувати венчурні інвестиції. Такі ініціативи, як державно-приватне партнерство, можуть подолати прірву між наукою та промисловістю, дозволяючи передовим дослідженням перетворюватися на практичне застосування. Майстерність Японії в технологічних досягненнях поставила її на перший план інновацій в області електроніки, робототехніки та телекомунікацій.

Базуючись на прогнозах глобальної економіки та державних фінансів Японії, а також беручи до уваги фундаментальні зміни, які зазнає світ до 2050 року, нижче наведені чотири ключові завдання – або довгострокові бачення – які Японія має вирішити, щоб процвітати. Перше завдання стосується максимізації людських ресурсів. Друге ключове завдання для Японії, зокрема, передбачає залучення іноземного капіталу, щоб компенсувати зниження накопичення власного капіталу в результаті старіння населення. Щоб розширити попит, Японія також повинна просувати участь у Транстихоокеанському партнерстві та співпрацювати зі своїми азійськими сусідами таким чином, щоб стимулювати її внутрішній попит. Все це має відбуватися в тандемі з прагненням просувати кордони для зростання за рахунок використання сильних сторін Японії.

Третім ключовим завданням для Японії є швидке відновлення фіскального здоров'я. Це необхідно для запобігання песимістичного сценарію, коли зростання падає через погіршення державних фінансів. Зокрема, необхідно вжити термінових заходів для створення системи оподаткування, яка могла б бути збалансованою з економічним зростанням, створення сталої системи соціального забезпечення, побудови соціальної системи, яка відповідає потребам суспільства, що старіє, та усунення соціальної нерівності.

Четверте і останнє завдання зосереджено на зміцненні зовнішньої політики та національної безпеки. Японія має брати більш активну участь у формуванні глобального порядку та сприяти процвітанню Азіатсько-Тихоокеанського регіону, використовуючи японсько-американський альянс як наріжний камінь. До 2050 року Японія опиниться затиснутою між двома наддержавами – Сполученими Штатами та Китаєм, ВВП кожної з яких у шість разів перевищує ВВП Японії. На додаток до забезпечення власної безпеки завдяки зусиллям, докладеним самостійно та разом зі своїми союзниками, Японія повинна буде відігравати активну роль у просуванні стабільності та процвітанню в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

Список використаної літератури:

1. World Bank, & World Development Indicators; 2021. URL: <https://datatopics.worldbank.org/world-development-indicators/>
2. Інститут аналітики та адвокації: Модель управління державним боргом у Японії. URL: <https://iaa.org.ua/articles/model-upravlinnya-derzhavnym-borgom-u-yaponiyi/>
3. Institute for Sustainable Energy Policies (ISEP). (2021). Japan Renewable Energy Policy. URL: <https://sais-isep.org/>
4. Сучасний погляд на Японію. URL: <https://www.nippon.com/en/>
5. National Institute of Population and Social Security Research (Japan). (2021). "Population Projections for Japan. URL: https://www.ipss.go.jp/site-ad/index_english/population-e.html
6. Ministry of Education, Culture, Sports, Science, and Technology (Japan). (2021). Japan Education Policy.